

AMICS DE NÚRIA

FLORDENEU

Núm. 4 – II semestre del 2021 – any 2 – 4 €

- **L'aplegador**
- **Un exemple de vida cristiana**
- **Acció Catòlica de Sarrià a Núria**

Salutació del president
Joan Bragulat i Blasi 3

Càntic de les criatures 4

L'aplegador
Cédrik Blanch Vicente 5

Josep Vaquer i Mercè Guilemany
Manuel Castellet 7

Acció Catòlica de Sarrià a Núria
Magda Planelles 10

El trencalòs
Cesc Casas Soler 13

Fa setanta-cinc anys
Domènec Montés i Armengol 14

Record de Santiago Baijet
Carlos Baijet 16

Dir-ho ben dit
Ramon Sangles i Moles 18

Llibre «Sant Gil a Núria»
Ramon Sangles i Moles 19

FOTO DE LA PORTADA

Monòlit-monument per a la Cura de la Creació, erigit davant l'ermita de Sant Gil, obra de Domènec Batalla.

PER A REBRE LA REVISTA

La revista **FLORDENEU** és un òrgan de comunicació dels «Amics de Núria», vinculats al Santuari de la Mare de Déu de Núria.

Per a rebre la revista, feu-vos socis dels «Amics». Informació al web:

www.amicsdenuria.cat.

NOTA: Si algun soci vol rebre la revista en PDF per correu electrònic, això farà estalviar paper i despeses de Correus, i contribuirà a respectar les normes mediambientals de les quals tant es parla darrerament. Per a donar aquesta informació telefonau al número 679 986 935, de Dolors Bassols. Gràcies!

El sol fet d'haver nascut a Catalunya i ésser fill de pares catalans no és suficient per a dir-se català. Ésser català és una opció, una tria. És acceptar el fet de la catalanitat fins a la darrera conseqüència.

Els catalans que han desertat de llur idioma, en el fons, són homes disminuïts. No serveixen ni com a catalans ni com a espanyols. L'espectacle més depriment del món és de veure un català que parla castellà, llevat del cas d'una necessitat manifesta.

Mn. Josep Armengou

PUBLICACIÓ I ADMINISTRACIÓ
 «Amics de Núria»

ADREÇA POSTAL: Amics de Núria. Santuari. Núria. 17534-Querolbs.

ADREÇA ELECTRÒNICA:
 info@amicsdenuria.cat

WEB: www.amicsdenuria.cat

CONSELL ASSESSOR: Dolors Bassols, Joan Bragulat, Rosa Corominas, Pilar García, Joan Perera, Ramon Sangles, Miquel Sitjar, Mercè Trápaga

DIRECTOR: Miquel Sitjar i Serra

REDACTOR EN CAP: Joan Perera i Faura

MAQUETACIÓ I CORRECCIÓ: Ramon Sangles i Moles

La redacció no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades en els articles publicats.

SALUTACIÓ DEL PRESIDENT

JOAN BRAGULAT I BLASI

BENVOLGUTS AMICS DE NÚRIA: TINGUEM ESPERANÇA!

Encara vivim d'un any ençà una pandèmia i una crisi que ho ha capgirat tot. De les greus crisis sovint es deriva una gran humanitat. El Covid-19 ens ha ajudat a recordar que la solidaritat no té límits ni fronteres, i l'esperança ens mou a mirar vers el futur.

«Lloat sigueu! *Laudato si' mi Signore*» és la carta encíclica del sant pare Francesc sobre la cura de la casa de tots, recordant-nos sant Francesc d'Assís, que cantava amb aquell formós càntic en què la casa de tots és també com una germana amb la qual compartim l'existència, i que com una mare bella ens acull entre els seus braços: «Lloat sigueu, Senyor meu, per la nostra germana terra, la qual ens sosté i governa i produeix diversos fruits amb acolorides flors i herbes.»

Faig referència a aquesta encíclica del Sant Pare per a manifestar admiració i respecte pel simbolisme que té en un lloc tan privilegiat la presència del Monòlit-monument per a la Cura de la Creació, erigit davant l'ermita de Sant Gil, obra de Domènec Batalla (fotografia de la portada).

El dia 1 de setembre del 2016 va ésser instituït pel papa Francesc com la Jornada Mundial de Pregària per la Cura de la Creació.

Tinguem esperança! És un do de Déu fonamental en la condició cristiana. Podem contemplar amb fotografies i vídeos (vegeu «documentals i galeria multimèdia» a www.amicsdenuria.cat) el paisatge esplendorós de Núria amb els cims, les flors silvestres, les fonts naturals, els animals propis d'una zona privilegiada on es té cura de tot el que existeix, l'embassament que rep les aigües de diferents fonts d'alta muntanya, i tot amb respecte pel medi ambient, tan ben gestionat i conservat pels responsables de Vall de Núria, tal com el seu director, Sr. Antoni Casals, exposà en l'article «Vall de Núria, una vall única» (FLORDENEU 1)

Al mig de tota la natura hi ha el Santuari de la Mare de Déu de Núria i altres monuments, com l'ermita de Sant Gil i el Viacrucis, que ens conviden com a pelegrins a pregar per trobar força a l'hora d'afrontar situacions difícils com les actuals. Tinguem esperança! ♦

Càntic de les criatures

«Lloat sigueu, Senyor!», diu el preciós himne de sant Francesc d'Assís, amb una allegoria a la cura de la creació i que reproduïm ací.

*Lloat sigueu, Senyor meu,
amb totes les vostres criatures,
especialment el germà sol,
per qui ens doneu el dia i ens il·lumineu.
I és bell i radiant amb gran resplendor,
de vós, Altíssim, porta significació.
Lloat sigueu, Senyor meu,
per la germana lluna i les estrelles,
en el cel les formàreu clares i precioses, i belles.
Lloat sigueu, Senyor meu, pel germà vent
i per l'aire, i el núvol i el cel serè, i tot temps,
per tots ells a les vostres criatures
doneu sosteniment.
Lloat sigueu, Senyor meu, per la germana
aigua,
la qual és molt humil, i preciosa i casta.
Lloat sigueu, Senyor meu, pel germà foc,
pel qual il·lumineu la nit,
i es bell, i alegre i vigorós, i fort.*

Fem-nos nostre aquest càntic perquè sigui pre-
gària per a lloat el Senyor i donar-li gràcies per la
cura de la casa de tots.

L'aplegador, missatger de la Mare de Déu; generalitats i l'exemple del «de França»

CÉDRIC BLANCH VICENTE

Una de les figures d'antany més rellevants del santuari de Núria era la dels aplegadors. Laics, i molt sovint persones humils, recorrien els pobles de Catalunya per recollir almoines i queviures per mantenir el santuari del qual eren els representants. Els administradors del santuari els procuraven mules, amb les quals anaven pels camins i en les quals carregaven les almoines en espècies que les famílies els donaven. Tant a la primavera com a la tardor es posaven al servei del santuari, sarró al coll i capelleta com a passaport. Portaven amb ells alguns fulls dels goigs o encara algunes pedretes de la cova de sant Gil per obsequiar les mestresses de casa que els oferien hospitalitat o una bona almoina.

Eduard Corredera en el seu *Libro de Nuria* diu a propòsit de l'aplegador que si el santuari tenia tanta fama era gràcies a aquests personatges, figures emblemàtiques de Núria. Oferien a la devoció de les cases i masos la petita Verge, feien pregàries, i les mestresses de casa els donaven alguns diners, un tros de cansalada, uns quilos de mongetes seques, blat... i també alguna joia a vegades trencada. Els diners anaven a la caixa del santuari, els queviures anaven per l'hostaleria i les joies molt sovint reunides eren portades a joiers de Barcelona que les pagaven a bon preu.

La primera menció escrita de l'aplegador de Núria, tal i com el coneixem avui dia, apareix l'any 1398. Guillem, capellà de Núria, dóna permís a Jaume Munclús de poder demanar almoines per la Cerdanya.

L'any 1428 els edificis del santuari queden danyats per un fort terratrèmol. Aquest esde-

veniment motivà als aplegadors de recórrer amb més força els camins.

La reina Maria d'Aragó, establerta a Perpinyà el 22 de novembre del 1449, fou obligada a intervenir per a protegir-los. Aquest dia atorgà un dret especial, castigant amb 500 florins tota persona que gosés injuriar-los, violentar-los o ofendre'ls. Aquest dret especial va consistir també en la possibilitat de poder posar caixes o bacins a les esglésies dels regnes i comtats sota la jurisdicció de la reina Maria per a recaptar diners per al santuari.

Molts acords sinodals i diversos decrets reials regularan les missions, tant a França com a Espanya. Sabem que els «captaires», un altre nom dels «aplegadors», podien rebre blat, sègol o altres béns en espècie durant les collites de tardor. Quan la quantitat era massa gran, emmagatzemaven l'aplega a les cases de determinades persones mentre esperaven que es recuperés tot i es transportés al santuari.

Al segle XVII trobem rastres de l'elecció de l'aplegador, que sembla que és sols una persona per a tot el territori. Corredera recorda que el 13 de març de 1637, com ho vol la tradició, diverses persones es reuniren per escollir el captaire d'aquest any. Hi van participar l'alcalde i alguns regidors de Queralbs, i el rector de la parròquia, el pare Jaume Briculla. Aquest any fou fra Amadeu Babassa, ermità de la capella, qui fou nomenat per captar a tot el principat de Catalunya, i es podia presentar davant els bisbes i oficials com a delegat del santuari.

El Tractat dels Pirineus no presentà cap obstacle per als captaires del santuari. Varen continuar la seva tasca en els antics comtats del

Rosselló i la Cerdanya pel que fa a la diòcesi d'Urgell, i al Conflent i al Vallespir pel que fa a la diòcesi d'Elna (Perpinyà), però també al Capcir, diòcesi d'Alet fins a la Revolució Francesa. Però després del Tractat dels Pirineus, el nom «Aplegador de França» apareix als registres que encara es conserven als arxius diocesans de la Seu d'Urgell.

Des de llavors, el santuari, per a poder continuar aquestes missions «pel costat francès», delegava la gent que vivien als pobles de Cerdanya o Conflent propers al Puigmal, com per exemple al segle XIX l'anomenat Isidre Aldebert de Sant Pere dels Forcats, i temps després, al segle XX, Riveill Salvador de Llo. Al sud hi havia dos altres aplegadors, un que captava a la costa, l'Empordà, des de Vilafant, i un altre cap a la capital, Osona i les altres regions de l'interior, com també la Cerdanya «espanyola». Cadascun d'aquests personatges portava una capelleta i anava acompanyat d'una mula proporcionada pel santuari com ara al 1851, quan l'administrador de Núria va pagar una mula per a l'aplegador de França.

L'any 1718, el bisbe de la Seu d'Urgell, Don Siméon de Guinda i Apeztequi, va visitar el santuari i ho va aprofitar per a reformular les normes que haurien d'aplicar els diversos responsables de l'administració del lloc, entre els quals l'aplegador. Per a dur a terme la seva missió hauria de prestar jurament i rendir comptes cada any, i anotar en un llibre els ingressos.

També mana que els administradors del santuari o «pabordes» haurien d'indicar en els seus comptes anuals els fruits de les collides de blat, llana i altres productes dels aplegadors.

Durant el període revolucionari francès, els aplegadors de les ermites rosselloneses van desaparèixer gradualment, però van tornar a aparèixer una vegada el tumult fou reduït. Així, amb ells es van reprendre les missions i les collides. El de Núria seguí aquest moviment a Catalunya Nord.

A principis del segle XIX, la política va imposar obstacles arbitraris a l'exercici dels aplegadors a Catalunya. El de Núria no n'era cap excepció. A la Cerdanya sud, els captaires obtenien un permís dels «corregidors de Puigcerdà», segons ens diu el Pare Hilari d'Arenys en el llibre *La vall sagrada de Núria*; però de la banda

francesa, seguint diversos decrets prefecturals i lleis que regulaven la mendicitat, l'aplegador havia d'obtenir l'autorització del prefecte i del rector del seu poble, amb el vistiplau del bisbe de la diòcesi.

L'any 1812 es va establir una llei per a combatre la mendicitat a França. El 1819, un informe de la prefectura va reforçar aquest punt per lluitar contra un fet «encoratjat pels vells costums de distribuir almoines un dia de la setmana a la porta de la casa». El permís de captar era obligatori per a qualsevol captaire. L'historiador Roland Serre ens explica, en el seu llibre *Les ermites del Rosselló i els seus ermitans*, que el vicari general Joseph Bedos recordava la tradició escrivint al llavors prefecte el 12 d'abril de 1818 després de la detenció de l'aplegador a Riutort, al Capcir, que havia estat detingut amb l'exclusa mai aplicada que els espanyols no podien exercir la mendicitat a França.

Per tant, es demana al prefecte que se l'autoritzi de nou a captar amb total seguretat i legalitat. El 10 de maig de 1862, un decret de la prefectura prohibia fermament la mendicitat als Pirineus Orientals. Les autoritats civils eren turmentades amb aquesta decisió i van preguntar al prefecte què havien de fer. Aquest últim va respondre que ells no havien d'ésser molestats si tenien una autorització del bisbe. Des del 28 de gener del mateix any, l'aplegador de Núria tenia una autorització que se li va concedir del 1863 al 1867. El 21 de gener de 1865, el prefecte va escriure al vicari capitular, el canonge Bedos, per renovar l'autorització donada el 1864, dient que era disposat a renovar-la si el vicari no hi veia cap problema. Aquest respongué amb paraules favorables a una tradició de capta que ja havia estat aprovada en altre temps pel rector de Sant Pere dels Forcats.

És Noel Spéranze qui, en una de les revistes *Tramontane*, dels anys 1940, ens parla del final dels captaires de Núria a la diòcesi de Perpinyà: «L'últim d'aquests captaires amb capelleta era probablement el de l'ermita de Núria. Es deia Salvador Ribeill, de cal Menut. Va morir l'any 1934. En l'oratori en miniatura que portava sobre l'espatlla, hi havia una estatueta de la Mare de Déu de Núria, entre flors i medalles, darrere una reixa que recordava la dels altars dels santuaris d'Err, Belloch i Núria. Els aliments que recollia amb un

autèntic zel eren dipositats a la casa de Maury de Sallagosa. Les mules de l'ermita de Núria venien després a recollir-los. L'oratori portàtil del Menut va ser tornat a l'ermita i ningú no ha captat des del 1936». Mossèn Ferrer, nomenat rector de l'Odeillo Via, havia vist la capelleta de Núria a casa d'una família a la Guingueta d'Hix el 1941.

(continuarà)

Única fotografia de Salvador Ribeill, de cal Menut de Llo (col·lecció privada)
Aquí En Salvador amb la mula porta les aplegues al santuari.

Josep Vaquer i Mercè Guilemany, exemple de vida cristiana

MANUEL CASTELLET

Vaig conèixer Josep Vaquer el dimarts 4 d'octubre de l'any 1960, quan ell tenia trenta-un anys i jo encara no n'havia fet disset. Fou a la primera classe de l'assignatura *Matemàtiques*, així en castellà, del primer curs de la llicenciatura de Ciències a la Universitat de Barcelona, un curs que era comú per a totes les especialitats de ciències que aleshores s'impartien. Comparat amb els altres professors, em va semblar molt jove, prim, no gaire alt, cabells negres ben pentinats i un bigotet.

Per a mi va ser com una benedicció divina tenir-lo de professor. Fou l'únic dels cinc profes-

En Josep i la Mercè al jardí de casa seva

sors amb el qual em vaig atrevir a parlar durant aquell primer curs. Un excellent docent, dotat per a tractar amb els alumnes, per a fer-nos pensar, i

disposat sempre a ajudar-nos. Jo li he estat tota la vida agraït d'allò que un dia em va dir: «Vol dir, Castellet, que en comptes de la carrera de Química, com em va dir que volia estudiar, no seria més feliç fent la de Matemàtiques?» —aleshores, amb els professors ens dèiem de vostè i pel cognom. Li vaig fer cas i tota la meva vida professional ha transcorregut per les matemàtiques.

En aquells anys, en què els estudiants dúiem corbata per a anar a la universitat, les classes eren en castellà, els policies vestien de color gris i, a vegades, més que respecte, teníem por de segons quines actituds. Aquells anys els alumnes no sabíem absolutament res de la vida dels professors, ni ells de les nostres. Jo només sabia de Josep Vaquer que era el meu professor de matemàtiques, res més.

Durant tota la carrera només el vaig tornar a tenir com a professor el darrer curs, però de mica en mica, es va convertir en el meu *con-fessor matemàtic*: si no comprenia una cosa de l'assignatura que fos, l'anava a veure a ell i ell m'atenia, sempre disposat, crític i exigent, però comprensiu. Fou així que el vaig anar coneixent, que vaig saber que era menorquí, que per fer el doctorat s'havia traslladat durant dos anys a Hamburg —quan ningú no viatjava a Alemanya i Hamburg semblava llunyíssim—, que l'estiu de 1960 havia guanyat, en una oposició a Madrid, la càtedra de la Universitat de Barcelona, el catedràtic més jove de tots i, sobretot, que estava casat amb una senyora que es deia Mercè. Però, ignorava encara un dels aspectes més importants de la seva vida; més ben dit, de la vida d'ells dos, la Mercè i en Josep, casats l'any 1957 a la capella de la Universitat.

La meva vida es va allunyar de la Universitat de Barcelona i, doncs, del Dr. Vaquer. Jo em vaig casar de molt jove, vam viure anys a Suïssa, vaig viatjar sovint per Alemanya, vam tenir fills... i ja retornat i establert a Barcelona, catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, vam restablir el contacte; ara érem en Josep i en Manuel. Del contacte va néixer l'amistat i fou llavors quan vaig començar a conèixer la vida interior tan rica de la Mercè Guilemany i d'en Josep Vaquer, més enllà de les matemàtiques, una vida de la qual els estudiants continuaven sense saber res.

Josep Vaquer i Mercè Guilemany poc abans de casar-se

Si les matemàtiques unien el matrimoni, ell a la universitat, ella en un institut, molt més els va unir encara el seu activisme social. «Envejable icona de la personalitat comunitària creient, pietosa i devota i, ensems, engatjada fins al coll, [...] de l'acolliment, l'amistat i companyonia que van oferir a mans plenes a tothom que es creuava amb ells pel camí de la vida», escriuria Antoni Serramona a *Catalunya Religió*, a la mort d'en Josep.

Impulsors del Secretariat d'Universitaris Cristians l'any 1969, membres de la Legió de Maria, dels Equips de matrimonis de la Mare de Déu, del Grup de Drets Humans, de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Núria, etc., a partir dels anys vuitanta passaven cada any el mes d'agost a Núria, fidels a la Mare de Déu, al seu Santuari i a l'espai natural que l'envolta. Aquest mes era per a ells un període de recolliment, d'espiritualitat, compartida amb la contemplació de la natura. Sovint coincidien a Núria amb mossèn Joan Deu o amb mossèn Antoni Serramona, nuriencs com ells, que cada dia celebraven una missa poc abans del vespre.

Aquells anys, amb la meva família teníem una casa a Sant Joan les Fonts, a la Garrotxa, i un estiu, al mes d'agost, se'm va acudir fer una visita llampec al matrimoni Vaquer a Núria. Abans que trenqués l'alba vaig anar amb cotxe fins a l'estació d'esquí de Vallter, enfilant el camí cap el coll de la

Marrana i Tirapits quan tot just clarejava; cap a Nou Creus i avall fins al Santuari. Vaig passar el dia amb ells, vam dinar junts i, a primera hora de la tarda, muntanya amunt fent el camí invers per retornar a casa. Això es va anar convertint en una tradició, però com que cada any m'agafava un xàfec, d'aquells de tardes d'estiu, vaig comprimir la meva excursió a Núria: em llevava més aviat, començava a caminar a les fosques i arribava a Núria a temps per a esmorzar amb la Mercè i en Josep i fer petar la xerrada. Cap a quarts d'una tornava a ser a Nou Creus i a dinar a casa amb la família.

De què parlàvem a Núria? Sens dubte, de Núria, del Santuari i de les seves passejades; però, sobretot, del seu engatjament en els moviments socials i cristians. Ells visitaven sovint la presó Model per donar consol als presos i conèixer-ne les seves inquietuds (en aquells anys, que les presons eren un forat

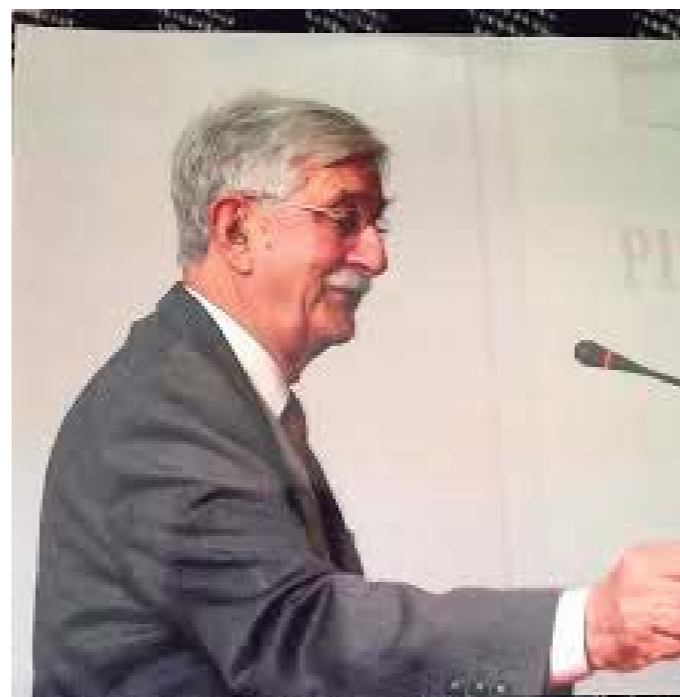

Josep Vaquer a Núria amb estudiants de la universitat

negre). Ells vetllaven per orientar i millorar, en uns actes de companyonia, la vida dura de dones prostituïdes del Raval (quan això no era ben vist). Ells acollien, a la seva casa del barri barceloní de Vallcarca, tothom qui ho necessitava, tant si es tractava d'un biblista famós —com fou el cas del teòleg malagueny José M. González Ruiz— com d'una família croata amb pocs mitjans, que acampava al seu jardí.

Amb els anys, les estades del matrimoni Vaquer a Núria van reduir-se d'un mes a quinze dies, després a una setmana, fins que l'edat i les forces ja no els permetien d'anar al seu Santuari. La darrera vegada que van ser a Núria fou, fent-los jo de xofer, el dia primer de setembre de l'any 2017, per assistir a la festa de sant Gil i a la presentació del documental i el llibre sobre el segrest de la marededéu de Núria l'any 1967, que havíem escrit Rosa Anna Felip i jo.

A Josep Vaquer i Mercè Guilemany els ha unit sempre una fe incombustible i una humanitat envejable, sense fronteres ni discriminacions, sempre amatents a totes les causes que demanaven una presència activa, compromesa i radical. A ell el Covid-19 se'l va endur el 24 de març de l'any passat, i ella, que feia anys que estava delicada de salut, ens deixava, amb tristor i enyorança, el 31 de gener d'aquest any. ♦

Josep Vaquer impartint una conferència

Acció Catòlica de Sarrià a Núria i altres records

MAGDA PLANELLES

Els estius passats a Núria han estat de les millors experiències de la meua vida, i les vivències d'aquesta etapa de l'adolescència perduren amb emoció entres els records més estimats.

Aquest encontre amb Núria el dec a les persones d'Acció Catòlica de Sarrià que, a l'estiu, organitzaven estades a Núria per a noies del barri. Del 17 al 27 d'agost hi anaven les noies del casal de les «obres», que era el grup més nombrós, i del 27 d'agost al 9 de setembre, la resta de noies, fonamentalment de Sarrià. En general l'edat d'aquestes noies anava dels 18 anys en

Noies d'Acció Catòlica davant de la font del doctor Tarrés a Núria. Any 1952. Col·lecció de Magda Planelles

endavant, però en el nostre cas, que teníem menys de 14 anys, ens hi van deixar participar per una deferència envers la nostra mare per part del doctor Pere Tarrés (aleshores consiliari d'Acció Catòlica que acompanyava aquests grups tots els dies de la seva estada a Núria) i també per part de la Maria Lluïsa Argullol, que va dirigir aquestes colònies fins a finals del anys 50 del segle passat. A la Maria Lluïsa li feia costat la Maria Àngels Papiol, que recordo com la persona corresponsable del grup, amb qui teníem més contacte. Les activitats que s'hi realitzaven eren molt diverses; en primer lloc destacaria les excursions que no eren guiades per cap persona determinada, sinó per les noies que feia més anys que hi anaven i que coneixien els camins, i que ens dictaven conferències de caire cristià i de temes diversos amb l'objectiu de promocionar les noies, d'ensenyar labors variades i de fer-nos aprendre cançons, sobretot relacionades amb el muntanyisme. Per des-

Tot el grup de noies d'Acció Catòlica el 1953. Al mig, amb rebeca negra descordada i cap inclinat, la M. Lluïsa Argullol. Col·lecció M. P.

comptat l'assistència a missa, al matí, era diària així com també al rosari de la tarda. Tots els grups d'Acció Catòlica s'allotjaven a les cel·les del santuari i disposaven de cuines pròpies i d'una cuinera fixa. Tot el grup col·laborava, per torns, en la preparació i servei del menjar.

La meua germana gran va començar a participar d'aquests estius a Núria amb Acció Catòlica l'any 1950, quan era a punt de complir els tretze anys. Recordo que un dia la mare va decidir anar a veure-la perquè, segons va dir, li semblava que la nena es deuria enyorar. Va decidir que jo l'acompanyés. Jo devia tenir vuit anys. El que no es podia imaginar la meua mare és la immensa felicitat que la meua germana sentia a Núria gaudint d'aquell ambient desconegut i enlluernador i allunyada per primera vegada de casa: li era tota una experiència altament gratificant.

Sempre recordaré aquest primer dia a Núria. Em va impactar la quantitat de persones que venien a esperar els cremalleres, i també com l'estació s'omplia de gent, a la tarda, quan retornàvem a Ribes de Freser, i com aquella gent i aquell paisatge s'allunyaven lentament dels nostres ulls fins a perdre's entre túnels i gorgs. I aleshores, com cada estiu, començava l'enyorament que perdurava, any rere any, fins al moment en què hi podíem tornar.

La plana del santuari l'any 1952. A primer terme a l'esquerra el desaparegut edifici que allotjava els caputxins i els escolans. Col·lecció M. P.

El pare caputxí Conrad Jaume Martí en una excursió amb un grup de noies d'Acció Catòlica. Col·lecció M. P.

En primer pla, asseguda, l'autora de l'article. Just al darrere, mig tapada, la Maria Pilar, de Sabadell. Amb ulleres fosques, la meva germana mitjana. I al fons, asseguda, la M. Dolors Vidal, que ens feia concerts de piano a l'hotel.

Els records que guardo del primer estiu que vaig formar part del grup de Sarrià, el 1953, són febles. Quan hi vam tornar l'any següent pel nostre compte amb la meva germana mitjana ja vàrem fer colla amb nois i noies d'edat més propera a la nostra, especialment amb la Rosa Corominas i els seus germans Miquel i Quima i la Pilar i la seva germana que eren de Sabadell. Recordo que, a les excursions que fèiem, sovint hi participava el pare Conrad, caputxí, que s'estava a Núria juntament amb d'altres caputxins. Quan van derruir l'edifici on s'allotjaven, van deixar de venir, però el pare Conrad va continuar pujant a Núria uns quants anys més.

D'aquests primers estius a Núria recordo especialment l'acte que tenia lloc a l'hotel on tots érem convidats. La Maria Dolors Vidal, una assídua del grup, ens delectava amb un concert de piano, que per cert era de cua, i el Sr. Mas, que

cada estiu s'hostatjava a l'hotel, recitava poesies pròpies. Per molts de nosaltres aquest acte era tot un esdeveniment, hi assistíem embadalits. Les tardes les solíem omplir amb excursionetes més senzilles, jugant a ping-pong o a cartes fins que arribava l'hora del rosari, al qual era imprescindible d'assistir-hi. A l'església ens trobàvem amb la majoria d'hostes del santuari, i això ens generava com a mínim curiositat.

Per aquesta època, els caputxins també organitzaven unes colònies per a nens, la majoria sense gaires recursos, que estudiaven per arribar a ser frares i que anomenaven «seràfics». S'allotjaven, tant els nens com els frares acompanyants, en l'edifici que era situat davant de l'hotel i en el qual hi havia la cantina que solien freqüentar el romanent permanent de guàrdies civils que hi havia a Núria. Alguns d'aquests frares que els acompanyaven eren el pare Conrad i també el pare Serafí, amb qui férem moltes excursions. Quan va ser derruïda aquesta edificació, els caputxins van deixar de fer aquestes vacances per als nens i la majoria ja no van tornar.

Anys després va venir a viure a Núria un personatge singular que era el guia oficial de les excursions que s'hi organitzaven i també tenia cura dels cavalls, el Sr. Escudé. Sovint, quan havia de deixar llenya o fer algun altre servei a un refugi que hi havia a prop de la banda francesa del coll de Finestrelles, l'acompanyàvem i després ens arribàvem fins al poble d'Eina i d'allà a Sallagosa. Retornàvem en tren de Fontromeu fins a Puigcerdà, on agafàvem un altre tren que ens portava fins a Ribes de Freser i d'aquí amb cremallera fins a Núria. Nosaltres no portàvem ni un cèntim; tots els trajectes els podíem fer perquè ell donava l'excusa que ens havíem perdut per la muntanya. És evident que no ho podíem repetir gaire sovint. Una de les darreres excursions que vàrem fer amb ell va ser la travessa fins a la Molina passant pel Puigmal. Ens vam perdre quan ja érem a prop d'arribar a la nostra fita, i l'excursió va resultar molt dura i cansada. Sort del dinar que l'Escudé havia encomanat a l'hotel Adserà i que es van avenir a servir-nos a quarts del cinc de la tarda; d'aquesta manera vam poder descansar i refer-nos abans d'emprendre la tornada amb tren i cremallera cap a Núria.

L'impacte que m'han deixat els estius passats a Núria han marcat extraordinàriament la meua vida: descobrir el país i el que significava, valors com l'amistat, solidaritat i companyonia i també aprendre a vèncer les dificultats que se'm pre-

sentaven sovint. Encara, avui en dia, sento enyorament d'aquell temps tant feliç. Gràcies Núria, gràcies als amics que hi vaig fer, gràcies muntanyes i carenes estimades, gràcies venerada Verge de Núria, mai no us oblidaré. ♦

El trencalòs

CESC CASAS SOLER (biòleg i docent)

El trencalòs (*Gypaetus barbatus*, literalment voltor-àliga amb barba) és una de les espècies més singulars que habiten les muntanyes i cingles de les valls de Núria, ja que és l'única espècie osteòfaga —d'alimentació bàsicament amb ossos— que s'hi troba.

Quan un animal (isard, mufló, marmota, etc.) mor, i després que els carnívors i carronyaires n'hagin deixat només l'esquelet, entra en acció el trencalòs, que es deleix per atipar-se'n.

Si els ossos són petits, se'ls empassa sense problema, però si són grans, els agafa amb les urpes, s'enlaira cel amunt i els deixa caure sobre tarteres o pedregars perquè es trenquin en trossets petits i se'ls pugui empassar sense problemes.

Una estratègia ben singular que li ha permès de sobreviure en indrets feréstecs i escarpats, on l'aliment és escàs. ♦

Anirem publicant uns temes sobre natura i biologia.

Els primers habitants de Núria varen ser un seguit d'espècies animals, algunes ja desaparegudes, altres encara entre nosaltres, que val la pena de conèixer, perquè sense la seva companyia i presència sant Gil no hauria pogut resistir la solitud d'aquest lloc abans de la fundació del santuari. Sabem que sant Gil, un gran amant de la solitud i de la muntanya, estimava i protegia els animals que hi trobava. El coneixement d'aquest aspecte de la vida nurienca ha de servir per a refermar i actualitzar uns valors ben necessaris.

Trencalòs (*Gypaetus barbatus*)

Fa setanta cinc anys

DOMÈNEC MONTÉS I ARMENGOL

Aquesta secció vol donar entrada a experiències viscudes a Núria. Convidem els lectors a participar-hi.

Amics, bon dia! L'any 2019 va fer setanta-cinc anys de la meva primera estada a Núria, i en va fer cinquanta-cinc de soci d'aquesta estimada entitat. Llavors tenia deu anys, i ara en tinc vuitanta-cinc.

Vàrem anar-hi cada mes d'agost fins al 1968, any en què, per raons professionals, haguérem que canviar de ciutat: Banyoles, i després la Bisbal d'Empordà, Calella i Palma. Tot i així, cada any uns dies o altres hi pujàvem; fins i tot durant els vint anys que ens vàrem estar a Mallorca; en venir de vacances trobàvem sempre un o uns quants dies per anar a Núria.

Què vos puc dir de tot el que ha representat per a nosaltres Núria?

El meu pare i el seu germà, excursionistes, socis, guies i de la junta del Club Excursionista Tagamanent —parlo dels anys 20 i 30—, havien trepitjat aquestes valls, pujat els seus cims i fet cadascuna dels travesses conegudes.

Una anècdota: un estiu varen comprar una llauna de sardines a la petita botiga de queviures que restava oberta. En obrir-la veieren que estava en mal estat. La resposta a la queixa va ser: «Jo no en sé res; això és cosa del bisbat, reclameu a la Seu».

Els meus pares es varen conèixer fent la travessa Setcases - Ull de Ter - Núria. Era l'any 1925; el pare tenia dinou anys i la mare quinze. Per cert: l'encarregat del refugi la va felicitar per ser una de les noies més joves que hi havia pujat.

He vist tots i cadascun dels canvis que ha sofert aquest lloc; hem pujat al Puigmal, hem fet la tartera del Nou Creus i altres cims i colls amb espartenyas de pagès, fins que varen sortir les xiruques. Estant-nos a les celles, baixàvem a peu a Ribes, amb les motxilles, per comprar-hi els queviures. El camí vell era vell —ara és nou—, i el vàrem fer unes quantes vegades, tant de pujada com de baixada, i puc dir-vos que en molts punts el camí havia desaparegut.

He vist noies fent bugada al riu, la matança del porc que engreixaven a l'hotel, i tots els esdeveniments que es produïen a Núria: cerimònies religioses, ballades de sardanes, aplecs, romiatges, el canvi de color de la Imatge, vingudes de bisbes, rosaris, via-creu i molt especialment l'arribada de la Mare de Déu de Fàtima, tota una festassa. I de rebot la desaparició de la Mare de Déu.

El vell cremallera, el funicular, el telecadira fins a la residència del Pic de l'Àliga, els carrabiners, els salconduits de frontera, el senyor Joan (encarregat de les celles), mossèn Francesc (capellà custodi, al qual jo ajudava a vendre a la botiga dels records), els caputxins de Pompeia (amb el pare Robert de la Riba, l'organista), els pastors i les xerrades a la seva cabana, i la bona companyonia entre tots els estadants, tant de les celles com de l'hotel.

La senyora Rosa i el seu marit, que ens feien iogurts per a la nostra filla, els de la Fonda Espanya de Sabadell, les famílies Sacrest i Corominas (d'Olot, estadants a l'hotel), mossèn Eudald (amb els pelegrins de Mataró), els Espanyol (de Mataró, que finançaren una de les estacions del via-creu), en Carbonell (drapaire, que va venir des de Mataró a cavall), etc.

Em descuidava dir-vos que el dia 1 d'abril del 1939, en

què es va acabar la Guerra Civil, la meva mare era a Núria, acompanyant una amiga de Mataró, malalta del pit. No cal que vos expliqui les peripecies que varen passar per anar-hi, i per tornar a casa la mare sola.

Una filla, la Núria, que duu el nom de la nostra protectora, va néixer a l'abril, i al juliol ja era de vacances a la vall.

I, per acabar, la cosa més preuada per mi és saber que la meva estimada Elionor es troba aixoplugada als peus de la Mare de Déu.

Gràcies per haver-me llegit fins aquí. Una abraçada ben forta a tots i a cadascun de vosaltres. ♦

Antic funicular de Núria

Foix de Sarrià
1886

PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA

Foix de Sarrià

Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tel. 93 203 07 14 - 93 203 00 04

Pi. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56

www.foixdesarria.com

Record de Santiago Baijet i Jordana

CARLOS BAIJET

Carnet de soci núm. 3, de S. Baijet

Santiago Baijet i Jordana, ex-president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Núrria-Amics de Núrria, va morir el passat 12 de gener del 2021 a l'edat de noranta-sis anys.

Tota una vida dedicada als seus dos grans amors: la seva família (en especial la seva esposa Pilar que va estimar fins al darrer moment) i la seva passió per Núrria i la Mare de Déu, que segur que l'ha acollit entre els braços i li donarà l'ajuda que ara necessita.

Va pujar a Núrria per primera vegada amb tota la família a passar l'estiu l'any 1956. A l'estiu de 1957 es comença a formar la llavor de la que serà la nostra entitat i de la qual va ser soci des de l'inici amb el carnet núm. 3; va col·laborar amb totes aquelles persones que van fer possible la creació dels Amics de Núrria.

Els primers anys, i per motius laborals i familiars, no va poder pertànyer a la junta. Fou al

1979, que hi va entrar com a vocal. A partir d'aquí, i durant més de 30 anys ocupant diversos càrrecs (sots-tresorer, sots-secretari, secretari, president [2000-2008] i sots-president), va dedicar tots els seus esforços en la propagació de la devoció a la Mare de Déu de Núrria i a unir en l'amistat tots els membres de l'entitat.

Va impulsar les sortides culturals dels associats, un nou format de butlletí informatiu i, juntament amb les autoritats de Queralbs, va promoure l'any 1991 la recu-

Al llac amb la seva esposa i fills; 1 d'agost del 1960

peració de la tradicional pujada de Queralbs a Núrria per la festa de Sant Pere (29 de juny). Però per sobre de tot crec i vull creure que tots el recordarem com una gran persona, un gran «amic de Núrria».

Descansa en pau, i que la Mare de Déu et guï en aquest camí d'amor. ♦

S. Baijet a l'estació del cremallera, el 14-08-1958

Durant la inauguració de la majòlica de la Mare de Déu de Núrria al Camí dels Degotalls, el gener de 1994

DIR-HO BEN DIT

Ramon Sangles i Moles

«Sinó» i «si no»

Quan cal escriure **sinó** junt i quan **si no** separat? A vegades costa de distingir bé quina ha de ser la forma, però ho veurem més clar si seguim les recomanacions següents.

— La partícula **sinó** (*sinó que, llevat, llevat de, excepte, menys*) és una conjunció adversativa excloent que expressa oposició entre dos elements (*no això **sinó** allò*). A vegades es pot substituir per *tan sols* (mai per *altrament*). Exemples: *No fou a Reus **sinó** a Tarragona.* / *No vàrem anar al cinema **sinó** al teatre.* / *No és un llibre **sinó** un estoig.* / *No és pas aquest camí **sinó** aquell altre.* / *No malparlo*

*de tu **sinó** de com vas mal vestit.* / *No vol que li ho facis, **sinó** que l'ajudis.* / *Tots s'ofegaren **sinó** ell (= llevat d'ell).*

— La combinació **si no** és un grup format per la conjunció condicional *si* i l'adverbi *no*, on hi ha expressada una condició. A vegades es pot substituir per *altrament* o per les expressions *si no és fet* (o *dit*, etc.) així. Exs.: ***Si no** s'entenen hi haurà d'intervenir el jutge.* / ***Si no** t'espaviles perdrem el tren.* / ***Si no** hi vas tu hi aniré jo.* / *Corregeix-lo; **si no**, demà farà el mateix.* / *Fes-ho bé; **si no**, ho hauràs de repetir.* / ***Si no** bella, és força simpàtica (Encara que no sigui bella...).* ♦

NECROLÒGIQUES

Josep M. d'Asprer i Casado

PILAR GARCIA

El dia 13 d'abril del 2017 va deixar-nos Dr. Josep M. d'Asprer i Casado, cinquè president dels Amics de Núria, metge, home prudent i de paraula justa. Va treballar intensament per fomentar la unió de tots els socis en uns moments de possible dispersió, mantenint l'entitat en la línia dels fundadors. Va establir la missa mensual a la parròquia de la Mare de Déu de Núria de Barcelona, cada dia 8 de mes, per a fomentar la devoció col·lectiva entre els nuriencs, i a més va agermanar-nos amb el fidels de la parròquia de Núria de Madrid. Al cel sia! ♦

Record de Reinald Mascaró López

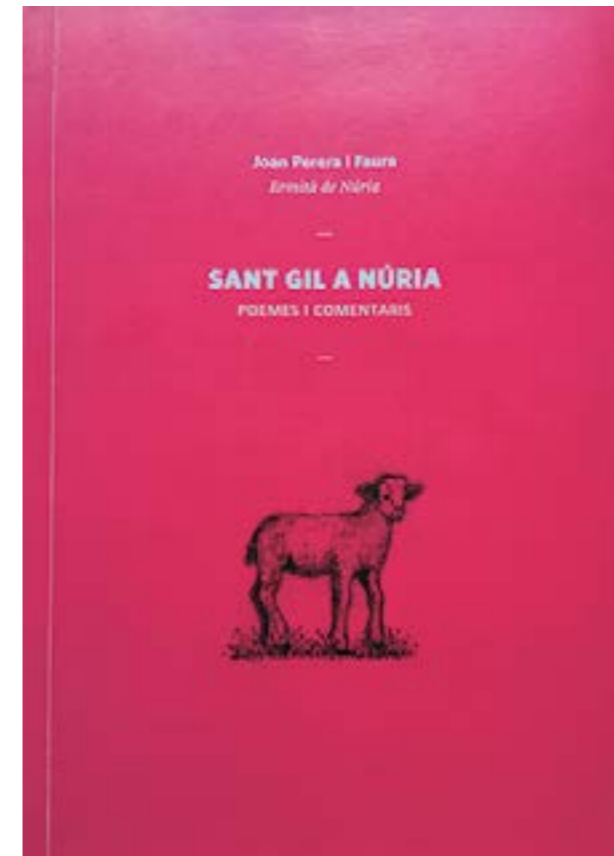
PILAR GARCIA

El dia 27 de novembre del 2020 va morir Reinald Mascaró López. Aquesta trista notícia va comocionar a molts dels socis de la Lliga Espiritual dels Amics de Núria, ja que el coneixíem des de la fundació de l'entitat (el seu pare va ser el soci número 1 i també secretari de la Lliga durant molts anys). Era una persona de tracte senzill, alegre i afable, i sempre va estar vinculat a Núria i al Santuari. Va col·laborar moltes vegades amb la junta dels Amics de Núria.

De joves havíem fet moltes excursions per tot Núria, i també trobades i viatges junts.

Últimament havíem perdut el contacte amb ell, i la seva mort ens va agafar de sorpresa.

Que descansi en pau. ♦

JOAN PERERA

Sant Gil a Núria: poemes i comentaris

Aquest mes d'abril ha estat editat un breu poemari sobre sant Gil. El seu autor i editor, mossèn Joan, l'ha escrit de Núria estant. Com ell mateix explica, s'ha inspirat en «la solitud extrema» de Núria durant el confinament general de la primavera del 2020 a causa del Covid-19; una solitud semblant a la que devia trobar Gil en venir a aquestes valls.

Perera ens ofereix un conjunt de trenta sonets frescos i profunds, repartits en vuit breus capítols que volen recrear —basant-se en la llegenda i en les poques coses que se saben del sant— el camí vital de Gil des de la seva Atenes natal fins a Sant Geli (Provença), on fundà un monestir. Perera, però, se centra en el pas de Gil per Núria, en el tracte amb els pastors, en la inspirada fabricació de la imatge de la Mare de Déu juntament amb la campana, la creu i l'olla, en la persecució de què fou objecte.

A més, Perera es recrea també en la bellesa natural de Núria, en els seus animals, boscos,

vegetació i rius. I dedica uns quants sonets finals a parlar de Núria avui.

Posant-se a la pell de possibles lectors que no coneixen Núria, l'autor acompanya cada sonet d'un comentari il·lustratiu, que tant serveix per a situar-lo en la geografia i en fragments de la Bíblia com també en la història i en la naturalesa vibrant de les «set valls» de Núria. Uns delicats dibuixos d'Elisenda Rué acompanyen cada poema del llibre.

Felicitem, doncs, Joan Perera, per aquest compartir amb els lectors la percepció que té de sant Gil, fruit del seu servei al santuari durant quinze anys. És una bona aportació a l'espiritualitat nurienca, omplint de ben segur un cert buit. Les tradicions necessiten, si volen mantenir-se vives i enceses, ser alimentades per les successives generacions. I en aquest foc nurienc, el llibret hi afegeix nous tions.

David Jou, autor del pròleg, ens n'ofereix aquest resum: «Una teologia de la creació, una antropologia del compromís, una contemplació del misteri, un arrelament de la fe en el poble i una celebració de l'art són els fils que teixeixen l'alegria i la força d'aquest joc verbal ben treballat, d'espiritualitat entre franciscana i benedictina, vibrant de proximitat al paisatge i delerós d'apropament a la gent.» ♦

Ramon Sangles

100

ELS CAÇADORS

Hotel Restaurant · Centenari 1920-2020

HOTEL RESTAURANT ELS CAÇADORS

Carrer Balandrau, 24 i 26

T. 972 727 006 - 972 727 077 F. 972 728 001

17534 Ribes de Freser - Girona

info@cacadors.com

www.hotelsderibes.com